

תורה אור • פרשת משפטים • מאמר 5

ויראו את אלקי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר כו'

”ויראו את אלקי ישראל, ותחת רגליו”

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/torah-ohr/mishpatim/5](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/mishpatim/5)

1 ויראו את אלקי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר כו'. הנה ענין תחת רגליו הוא כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' ובכח"י כמראה אדם שייך יד ורגל.

"ויראו את אלקי ישראל, ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר" וכו'. והנה, ענין "תחת רגליו" הוא כפי שכתוב: "ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם" וכו'; ובכחינה של "כמראה אדם" שייכים יד ורגל.

והוא מ"ש אח"כ ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו. אך צ"ל איך שייך לומר כן באלקות והלא אין לו גוף ולא דמות הגוף.

וזהו שכתוב בהמשך: "ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו". אך צריך להבין: איך אפשר לומר זאת על אלקות? והרי אין לו גוף ולא דמות הגוף!

2 והענין דהנה כתיב אני הוי"ה לא שנית. פי' שאין שום שינוי אצלו ית' בין קודם בריאת העולם והשתלשלות עולמות עליונים ובין לאחר בריאת העולם וכמאמר אתה הוא קודם שנברא כו'.

החסבר הוא כך: נאמר: "אני הוי" לא שנית". כלומר, אין אצלו יתברך שום שינוי בין התקופה שלפני בריאת העולם והשתלשלות העולמות העליונים ובין התקופה שלאחר בריאת העולם, וכמאמר: "אתה הוא קודם שנברא [העולם]" וכו'.

והיינו לפי שמקור התהוות כל העולמות הוא רק מבח"י מלכותו ית' שהוא רק בח"י הארה בעלמא דהיינו מה שמלך שמו נקרא עליהם.

הסיבה לכך היא שמקור התהוותם של כל העולמות הוא רק מבחינת מלכותו יתברך, שהיא בחינת הארה בלבד — כלומר, ששמו "מלך" נקרא עליהם.

3 ולכן אין זה פועל שום שני ח"ו במהותו ועצמותו. וכמו שאין אור וזיו השמש המאיר לארץ ולדרים עליה פועל שינוי בעצם מאור השמש ע"י המשכת האור להיותו רק הארה כו'.

ולכן אין בכך שום שינוי, חלילה, בהווייתו ובעצמותו; כשם שאור וזוהר השמש, המאיר לארץ וליושביה, אינם מחוללים שינוי במאור השמש עצמו על ידי המשכת האור, שכן אין זה אלא זיו בלבד וכו'.

ונק' ג"כ הארה זו שמו הגדול שעד"מ שמו של האדם אינו נוגע למהותו ועצמותו כו'. אך מ"מ הארה זו היא בח"י א"ס ופשוט בתכלית הפשיטות.

זו זה נקרא גם "שמו הגדול"; למשל, שמו של אדם אינו נוגע להווייתו ולעצמותו וכו'. ואף על פי כן, זיו זה הוא מבחינת אין סוף, והוא פשוט בתכלית הפשיטות.

4 ולכן כדי שיתהוו ממנה בחיי עולמות בגבול ומדה וגם בבחי' התחלקות המדרגות הוא ע"י התלבשות

בבחי' כמראה אדם

לכן, כדי שיתהוו ממנה עולמות בגבול ובמידה, וגם במצב של חלוקה למדרגות, הדבר נעשה באמצעות התלבשות בבחינה של "כמראה אדם",

דהיינו בחינת התלבשות האורות בכלים. ובחי' כמראה אדם הוא בחי' נש"י כמ"ש אדם אתם כי ישראל עלו במחשבה.

כלומר, בבחינת התלבשות האורות בכלים. ובחינת "כמראה אדם" היא נשמות ישראל, ככתוב: "אתם אדם", שכן עם ישראל עלה במחשבה [האלוקית].

5 וכתוב ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר כו' שהם כלים להשראת שכינתו ית' וכידוע שתכלית הבריאה היה בשביל להיות לו ית' דירה בתחתונים. והיינו לשכון שכינתו בישראל שזהו פי' ישראל עלו במחשבה.

וכתוב: "ושכנתי בתוכם" — לא נאמר "בתוכו" וכו', מפני שהם כלים להשראת שכינתו יתברך. כידוע, תכלית הבריאה היא שה' תהיה לו דירה בתחתונים; כלומר, ששכינתו תשרה בישראל. וזהו פירוש "ישראל עלו במחשבה".

6 וזהו מכון לשבתך פעלת ה' ועכשיו השראה זו רק בנשמות ישראל ולא בגופים שלהם מפני שבא נחש על חוה והטיל זוהמא.

זהו [פירוש] "מכון לשבתך פעלת ה'". כעת, השראה זו [של השכינה] מצויה רק בנשמות ישראל ולא בגופם, משום שהנחש בא על חוה והטיל בה זוהמה.

ואף שבמתן תורה פסקה זוהמתן. אך ע"י חטא העגל ושאר העונות חזרה הזוהמא בהגופים שלהם.

ואף על פי שבמתן תורה פסקה זוהמתם, בעקבות חטא העגל ושאר החטאים חזרה הזוהמה לגופם.

שהגוף נק' משכא דחויא. אבל לא בנשמתם כי חלק ה' ממש עמו וכנודע שהנשמה א"צ תקון לעצמה.

שהרי הגוף נקרא "עור הנחש". אבל [הזוהמה] לא חזרה לנשמותיהם, שכן "חלק ה'" הוא ממש "עמו"; וכידוע, הנשמה אינה זקוקה לתיקון לעצמה.

אבל לעתיד שיזדככו גם הגופים וכמ"ש ועצמותיך יחליץ וכתוב ואת רוח הטומאה אעביר כו'. אז כתיב ונגלה כבוד הוי"ה וראו כל בשר

אבל לעתיד לבוא, כאשר גם הגופים יזדככו, כמו שכתוב "ועצמותיך יחליץ", וכן כתוב "ואת רוח הטומאה אעביר" וגו', אז יתקיים הכתוב "ונגלה כבוד הוי"ה וראו כל בשר",

כי יזדכך החומר עד שיהי' בחי' גילוי אלקות גם בגופים משא"כ עכשיו אין גילוי רק בנשמות בלבד.

כי החומר יזדכך עד שתהיה בחינת גילוי אלקות גם בגופים; מה שאין כן עכשיו, הגילוי הוא רק בנשמות בלבד.

7 והנה בחי' גילוי אלקות בנש"י הנה הוא נמשך בציור אדם. וזהו אדם אתם פי' עד"מ משכן הנשמה פרטית באיברי הגוף שהוא ג"כ בציור אדם כמו אור השכל שורה במוח דוקא והמדות בלב כו'.

והנה, גילוי האלוקות בנשמות ישראל נמשך בדמות אדם. וזהו "אתם אדם". כלומר, הדבר דומה לאופן שבו הנשמה הפרטית שורה באיברי הגוף, שגם הוא בדמות אדם: אור השכל שורה דוקא במוח, והמדות בלב וכו'.

8 וחיצוניות המדות בידים חסד דרועא ימינא כו'. ודרך פרט הן הנה רמ"ח אברים פרטיים שמתחלקת הארת הנשמה בהן ודרך כלל נחלקין לגי' קוין דרועא ימינא ושמאלא והגוף באמצע.

וגם החיצוניות של המדות מתבטאת בידיים: "חסד הוא זרוע ימין" וכו'. בפרט, אלה הם 248 האיברים הפרטיים, שהארת הנשמה מתחלקת ביניהם; ובכללות הם נחלקים לשלושה קווים: הזרוע הימנית, השמאלית והגוף שבאמצע.

כמו"כ יובן למעלה בבחי' גילוי אלקות בנש"י דכתיב נודע בשערים בעלה בכל חד לפום מאי דמשער בלביה.

כך גם יש להבין למעלה, בנוגע להתגלות האלוקות בנשמות ישראל, ככתוב: "נודע בשערים בעלה" — לכל אחד לפי מה שהוא מודד בלבד.

9 ויש נשמות שהן מבחי' מוחין שהן כלי לבחי' התורה והן ראשי אלפי ישראל. ויש נשמות שהן כלי לבחי' המדות. ויש נשמות שהן בחי' רגל. אך מ"מ כולם נאמר נודע בשערים.

יש נשמות שהן מבחינת מוחין, שהן כלים לבחינת התורה, והן "ראשי אלפי ישראל". ויש נשמות שהן כלים לבחינת המדות. ויש נשמות שהן בבחינת רגל. ואף על פי כן, על כולן נאמר "נודע בשערים".

פ"י נודע לשון חבור והתקשרות כדמיון חבור והתקשרות הנשמה בגוף שעם היות שהנשמה היא רוחנית ולמעלה מגדר גוף גשמי אעפ"כ היא מתקשרת ומתלבשת בגוף גשמי.

כלומר, "נודע" הוא לשון של חיבור והתקשרות, בדומה לחיבור ולהתקשרות של הנשמה עם הגוף: אף שהנשמה רוחנית ונעלה מגדרו של גוף גשמי, היא מתקשרת ומתלבשת בכל זאת בגוף גשמי.

כמו"כ נמשך גלוי אוא"ס ב"ה שלמעלה מבחי" חכמה ומדות להיות שורה ומתלבש בנשמות ישראל שכללותן היא בחינת קומת אדם ואפי' בחינת רגל ובחינת עקביים יש בהן מעלה יתירה שמעמידן את הראש כו'

כך גם גילוי אור אין סוף ברוך הוא, שלמעלה מבחינת חכמה ומדות, נמשך לשרות ולהתלבש בנשמות ישראל, שכללותן היא בבחינת קומת אדם שלמה. וגם לבחינת הרגל והעקביים יש מעלה מיוחדת, שכן הם מעמידים את הראש וכו',

ומוליכים אותו ממקום למקום משא"כ בכח הראש לבדו בלתי הרגל ולכן ארז"ל והוי שפל רוח בפני כל אדם כו'.

והן מוליכות אותו ממקום למקום, מה שאין בכוחו של הראש לבדו, בלי הרגל. לכן אמרו חז"ל: "והוי שפל רוח בפני כל אדם" וכו'.

10 וזהו שנאמר בו ית' כמראה אדם בכ"ף הדמיון. כי באמת לאו מכל אינון מדות איהו כלל וכמ"ש כי לא אדם הוא כו'.

זהו שנאמר עליו יתברך "כמראה אדם", בכ"ף הדמיון. שכן באמת הוא אינו שייך כלל לאף אחת מן המדות הללו, וכמו שכתוב: "כי לא אדם הוא" וכו'.

אך שיורד ומתלבש בנש"י שהן בחי' ציור אדם א"כ מצד התלבשות זו נאמר בו ית' כמראה אדם כו'. וזהו מ"ש ועשיתם אתם וארז"ל כאלו עשאוני:

אלא שהוא יורד ומתלבש בנשמות ישראל, שהן בבחינת צורת אדם; ולכן, מצד התלבשות זו, נאמר עליו יתברך "כמראה אדם" וכו'. וזהו שנאמר "ועשיתם אותם", וחכמינו ז"ל אמרו: "כאילו עשאוני".

11 והנה פיי וענין ועל דמות הכסא דמות אדם מהו ענין הכסא. הענין הוא שכדי שיהיה התהוות

הנבראים דבי"ע שמלבד שהן בבחי' גבול ומדה עוד זאת הן בבחי' יש ודבר נפרד בפ"ע

כעת, [לגבי] משמעותו ותוכנו של הפסוק "ומעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם" — מה עניינו של הכסא? העניין הוא שכדי שתתהווה מציאותם של הנבראים בעולמות בריאה, יצירה ועשיה, שאינם רק מוגבלים ובעלי מידה, אלא גם מרגישים את עצמם כיש וכמציאות נפרדת בפני עצמה,

לכן א"א להיות התהוות זו ע"י המשכת האור והחיות מבחי' כמראה אדם עצמו שהוא בבחי' בטול בתכלית דבאצי' איהו וגרמוהי חד ממש אלא הוא ע"י בחי' ישיבת האדם העליון על הכסא.

לכן התהוות זו אינה יכולה להתרחש באמצעות המשכת האור והחיות מבחינת "כמראה אדם" עצמה, שהיא בביטול מוחלט, שהרי באצילות "איהו וגרמוהי" — הוא וכליו — אחד ממש. אלא היא נעשית באמצעות בחינת ישיבת האדם העליון על הכסא.

כי הנה עד"מ הכסא שאדם יושב עליה שהוא בבחי' ירידה והשפלה למטה כך למעלה כתיב וישב ה' מלך לעולם.

שהרי, בדרך משל, הכסא שאדם יושב עליו מבטא ירידה והשפלה כלפי מטה; וכך גם למעלה נאמר: "וישב ה' מלך לעולם".

פיי מלך לעולם היינו להיות המשכת מלכותו ית' למטה להתהוות ביי"ע שהן עולמות הנפרדים נקי המשכה זו בבחי' ישיבה שהיא השפלה והמשכה

פירוש "מלך לעולם" הוא שמלכותו ית' נמשכת למטה כדי להוות את בריאה, יצירה ועשיה, שהם עולמות נפרדים. המשכה זו נקראת בחינת ישיבה, שהיא השפלה והמשכה;

והיינו ע"י הכסא כס א' שהוא בבחי' לבוש להלביש ולהעלים האור וחיות הנמשך מבחי' אל"ף אלופו של עולם להיות אל מסתתר כדי שיהיה התהוות היש ודבר נפרד.

וזה נעשה באמצעות הכסא — "כס א", כלומר כיסוי של האל"ף — שהיא בחינת לבוש, המכסה ומעלים את האור והחיות הנמשכים מבחינת האל"ף, אלופו של עולם, כדי שיהיה "אל מסתתר", וכך תוכל להתהוות מציאות של יש ודבר נפרד.

12 והנה עד"מ ביושב על הכסא הנה גופו וידיו הם למעלה מהכסא רק רגליו הם מושפלים ונמשכים למטה לארץ.

והנה, על דרך משל, אדם היושב על כיסא: גופו וידיו נמצאים מעל הכיסא, ורק רגליו משתפלות ונמשכות כלפי מטה, אל הארץ.

כמו"כ יובן למעלה. בענין על הכסא דמות כמראה אדם שהמשכה ממנו למטה להתהוות הנבראים הוא רק עד"מ מבחי" אחרונה הנק' רגלי וכמ"ש והארץ הדום רגלי:

כך יובן גם למעלה, בעניין "על הכיסא דמות כמראה אדם": ההמשכה ממנו למטה, לצורך התהוות הנבראים, היא רק, על דרך משל, מן הבחינה האחרונה, הנקראת "רגלי", וכמו שכתוב: "והארץ הדום רגלי".

13 וביאור ענין זה דהנה מבואר למעלה דבחי" כמראה אדם היינו נש"י. והנה הם הנקראים בנים לה' וברא כרעא דאבוה שהוא בחי" רגל

ביאור העניין: למעלה הוסבר שהבחינה של "כמראה אדם" היא נשמות ישראל. הן נקראות "בנים לה'", ועל בן נאמר שהוא "רגל אביו", כלומר בחינת הרגל,

וכמ"ש שש מאות אלף רגלי העם כוי. כי כמו עד"מ הרגל בטלה אצל הראש לכל אשר יחפוץ יטנו. כמו שנאמר: "שש מאות אלף רגלי העם" וכוי. שהרי, למשל, הרגל בטלה לראש, והראש "מסובב אותה לכל מקום שהוא רוצה",

כך כללות נשמות ישראל יש בהן בחי" בטול זה בטבע תולדותם אליו ית' והיא בחי" אהבה המסותרת שבכל אי מישראל בלי טעם ודעת כלל רק לפי שהן חלק הוי"ה עמו

כך גם בכללות נשמות ישראל יש ביטול זה אליו יתברך, בטבען המולד. זוהי בחינת האהבה המסותרת שבכל אחד מישראל, בלי שום טעם או דעת, אלא רק משום שהם "חלק הוי", "עמו",

כמו הבן שנמשך ממוח האב והיה עצם אי עמו רק שאח"כ נמשך להיות דבר בפ"ע.

כמו בן הנמשך ממוחו של אביו, והיה בתחילה מהות אחת עמו, ורק לאחר מכן נמשך ממנו ונעשה לדבר בפני עצמו.

כמו"כ כתיב שמע ישראל הוי"ה אלהינו שלנו דהיינו שרש הנשמה כמו שהיתה כלולה עדיין במקורה ושרשה היא למעלה מבחי" רגל ובחי" כרעא דאבוה רק מתאחדי עם מוח האב עד"מ והם דבר אי ממש עם אלהותו ית'.

כך גם נאמר: "שמע ישראל, הוי"ה הוא אלקינו" — "אלקינו", כלומר, שורש הנשמה כפי שהייתה עדיין כלולה במקורה ובשרשה. שורש זה הוא למעלה מבחינת רגל ומבחינת "רגל אביו"; הנשמות מאוחדות עם מוחו של האב, למשל, והן ממש דבר אחד עם אלקותו יתברך.

14 וזהו הוי"ה אלקינו ממש רק שאח"כ ירדו בהשתלשלות המדרגות להיות בחי" בפ"ע ונקי רגל ואעפ"כ הוא כרעא דאבוה ממש.

זהו "הוי"ה אלקינו" ממש. אלא שלאחר מכן ירדו הנשמות בסדר השתלשלות המדרגות, ונעשו בחינה בפני עצמן, ונקראות "רגלי"; ואף על פי כן, הן ממש "רגלו של אביו".

ולכן יש בהם בחי" הבטול גם אח"כ מצד שרשן כו'. וזהו נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה כו'. לכן יש בהן בחינת ביטול גם לאחר מכן, מכוח שורשן וכו'. וזהו [פירוש] "נשמה שנתת בי טהורה היא, אתה בראתה" וכו'.

15 וידוע הקושיא איך שייך לומר טהורה היא קודם שהזכיר בריאתה וגם מה כפל גי' לשונות בראתה יצרתה נפחתה.

השאלה ידועה: כיצד אפשר לומר "טהורה היא" לפני שמזכירים את בריאתה? וגם, מדוע חוזרים כאן שלושה ביטויים: "בראתה, יצרתה, נפחתה"?

אך הענין דפי' טהורה היא הוא כענין שנאמר כאן וכעצם השמים לטהר שהוא בחי' בהירות האור. אלא שהפירוש של "טהורה היא" הוא כענין שנאמר כאן: "וכעצם השמים לטהר" — כלומר, בחינת בהירות האור.

16 וכן תרגום צהרים טיהרא וכך שרש הנשמה נמשכה ממקום גבוה מאד. וזהו טהורה היא שנמשכה מבחי" טהירו עלאה שבזוה"ק.

וכן התרגום מתרגם צהריים כ"טיהרא". כך גם שורש הנשמה נמשך ממקום נעלה מאוד. וזהו "טהורה היא" — שהיא נמשכה מבחינת טהירו עלאה, הנזכרת בזוהר הקדוש.

והוא ג"כ משארז"ל דע מאין באת שבח"י אין הוא שמתאחד עם אלהותו יתברך בתכלית וכנ"ל כפ"י הוי"ה אלקינו ממש.

וזהו גם מה שאמרו רבותינו ז"ל: "דע מאין באת" — כי בחינת האין היא המתאחדת לחלוטין עם אלקותו יתברך, כפי שהוסבר לעיל בפירוש "הוי" אלקינו" — ממש.

וזהו בחי' הבהירות דהיינו שאינו יש ודבר בפ"ע כלל. אך אח"כ ירדה למטה בבחי' ביי"ע להיות יש ודבר וזהו כפל הג' לשונות בראתה יצרתה נפחתה בי כו'

וזהו בחינת הבהירות, כלומר, שאין היא כלל יש ודבר בפני עצמו. אך לאחר מכן ירדה למטה, לבחינת בריאה, יצירה ועשיה, ונעשתה יש ודבר; וזהו כפל שלושת הלשונות: "בראתה, יצרתה, נפחתה בי" וכו'.

(ואז נקרי' בחי' רגל משא"כ בשרשה היא בחי' ישראל לי ראש עמ"ש בפ' שלח ע"פ אני ה' אלהיכם וגו':)
(ואז היא נקראת בחינת רגל; ואילו בשורשה היא בחינת "ישראל לי ראש". ראו מה שכתוב בפרשת שלח על הפסוק "אני ה' אלקיכם" וכו').

וזהו ביאור ענין הנ"ל בפ"י ועל דמות הכסא כו' שהוא להיות התהוות ביי"ע שזהו ע"י בחי' כסא ובחי' רגלי אדם

וזהו ביאור העניין האמור לעיל בפירוש "ועל דמות הכיסא" וכו': התהוות בריאה, יצירה ועשיה היא באמצעות בחינת הכיסא ובחינת רגלי האדם,

והיינו בחי' הנשמות כמו שהן בבחי' בראתה יצרתה כו' שע"י התלבשות האור בהן מקבלים שאר הנבראים וחיצוניות העולמות דבי"ע

כלומר, בחינת הנשמות כפי שהן בבחינת "בראתה, יצרתה" וכו', שכן באמצעות התלבשות האור בהן מקבלים שאר הנבראים והחיצוניות של עולמות בריאה, יצירה ועשיה [את חיותם];

אבל כמו שהן בשרשן למעלה בחי' טהורה היא ישראל עלו במחשבה הן למעלה מבחי' כסא ומבחי' התהוות הנבראים דבי"ע כו'.

אבל כפי שהנשמות הן בשורשן למעלה, בבחינת "טהורה היא" ו"ישראל עלו במחשבה", הן למעלה מבחינת הכיסא ולמעלה מהתהוות הנבראים של בריאה, יצירה ועשיה וכו'.

17 ועי'פ לשון הקבלה יובן ג"כ הענין דבחי' כמראה אדם העליון הוא התלבשות אור א"ס ב"ה בעי'ס דאצי' והכסא הוא המסך שבין אצי' לבריאה כו' וכן בנשי' הנמשכים מבחי' עי'ס הנ"ל יש בהן ב' בחי'.

גם על פי לשון הקבלה אפשר להבין את הענין: בחינת "כמראה אדם העליון" היא התלבשות אור אין סוף ברוך הוא בעשר הספירות שבאצילות, והכיסא הוא המסך שבין אצילות לבריאה וכו'. כך גם כנשמות ישראל, הנמשכות מבחינת עשר הספירות האלה, יש שתי בחינות.

היינו הא' בחי' מזליה חזי שבאצי' זהו למעלה מהכסא. והב' בחי' בראתה יצרתה כו' להתלבש בגוף. הראשונה היא בחינת "מזליה חזי", שהיא באצילות; בחינה זו נמצאת למעלה מהכיסא. השנייה היא בחינת "בראתה יצרתה" וכו', כדי להתלבש בגוף.

וזהו הנקי' בחי' רגל. ונקי' ג"כ ב' בחי' אלו ישראל ויעקב כי ישראל לי ראש. ויעקב יו"ד המתלבש בבחינת עקב וכמ"ש במ"א:

וזו נקראת בחינת רגל. שתי הבחינות האלה נקראות גם ישראל ויעקב: ישראל הוא "לי ראש", ויעקב הוא יו"ד המתלבשת בבחינת עקב, כפי שמוסבר במקום אחר.

18 והנה משה רבינו ע"ה אמר שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו כו'. שמבואר שמשה רב"ה הוא למעלה מעלה מבחי' רגל.

והנה משה רבנו עליו השלום אמר: "שש מאות אלף רגלי העם אשר אני בקרבו" וכו'. מכאן ברור שמשה רבנו עליו השלום הוא למעלה מעלה מבחינת רגל.

דהיינו אפי' לאחר ירידת נשמתו בגופו מאיר בו מבחי' שלמעלה מבחי' כסא ובחי' רגל הנ"ל. כלומר, אפילו לאחר ירידת נשמתו בגופו, מאירה בו [בחינה] שמעל לבחינת הכיסא ולבחינת הרגל שהוזכרו לעיל.

19 והענין הוא ע"ד מארז"ל האבות הן הן המרכבה וידוע דהאבות הן היו מרכבה לבחי' זרועות עולם אברהם לבחי'

הענין דומה למה שאמרו חז"ל: "האבות הם המרכבה". וידוע שהאבות היו מרכבה לבחינת "זרועות עולם": אברהם לבחינת

חסד דרועא ימינא ויצחק לבחי' דרועא שמאלא כו'. ובחי' זרועות דאדם העליון הוא עד"מ למעלה מעלה מבחי' הכסא כנ"ל.

חסד, "הזרוע הימנית", ויצחק לבחינת "הזרוע השמאלית" וכו'. ובחינת זרועותיו של האדם העליון היא, בדרך משל, למעלה הרבה-הרבה מבחינת הכיסא, כפי שהוזכר לעיל.

20 והענין דמבואר למעלה דבחי' הכסא הוא הלבוש והמסך המעלים על האור כדי שיהיה התהוות ביי' כו'. ובחי' הרגלים נמשכים למטה עיי' הכסא ולבוש הנ"ל.

העניין הוא כך: הוסבר לעיל שבחינת הכיסא היא הלבוש והמסך שמסתירים את האור, כדי שתוכל להתהוות מציאותם של עולמות בריאה, יצירה ועשייה וכו'. בחינת הרגליים נמשכת למטה באמצעות הכיסא והלבוש האמורים.

אבל בחי' הידים הוא גילוי בחינה שלמעלה מלבוש והעלם זה והוא גילוי בחי' טהורה היא כו' שלמעלה מבחי' בראתה כו'

אבל בחינת הידיים היא גילוי של בחינה שמעל ללבוש ולהסתרה האלה; זהו גילוי הבחינה של "טהורה היא" וכו', שמעל לבחינת "בראתה" וכו'.

והאבות ומשה רבע"ה היו מרכבה לבחי' גילוי אור זה והיינו עיי' שהיו מרכבה בבחי' בטול תמידי ממש. האבות ומשה רבנו, עליו השלום, היו מרכבה לגילוי אור זה; זאת משום שהיו מרכבה בביטול תמידי ממש.

21 ועיי' המשיכו גילוי זה. וביאור הענין הוא כי הנה אנו רואים עד"מ למטה באדם שהידיים יש בהן גילוי המוחין

ובאמצעות זאת המשיכו גילוי זה. ביאור העניין הוא שכפי שאנו רואים, למשל, אצל האדם למטה, בידיים יש גילוי של המוחין

והשכל יותר מברגלים שמתאחדין ומתקרבים יותר אצל השכל והמוחין מהרגלים שאע"פ שהרגל ג"כ בטילה לגבי הראש ולכל אשר יחפוץ יטנו מ"מ בטול זה אינו ממילא

והשכל מתגלה בהן יותר מאשר ברגליים, משום שהן מאוחדות עם השכל והמוחין וקרובות אליהם יותר מן הרגליים. אף שהרגל גם היא בטלה לראש, והוא "מטה אותה לכל אשר יחפוץ", בכל זאת ביטול זה אינו מתרחש מאליה,

אלא ע"פ צווי השכל שהרגל נשמעת לצווי זה משא"כ תנועות הידים נעשה ממילא כפי רצון השכל וא"צ לצווי כלל

אלא מכוח ציווי השכל, שהרגל נשמעת לו; ואילו תנועות הידיים נעשות מאליהן, בהתאם לרצון השכל, ואינן זקוקות כלל לציווי,

כמו שאנו רואים הפרש בין טפוח בידיו לרקוד שברגליו שכאשר יהיה האדם בשמחה מיד יטפח בידיו דהיינו שיראה בידיו תנועה המורה על השמחה כמו להכות כף כו'

כפי שאנו רואים את ההבדל בין מחיאת כפיים לבין ריקוד ברגליים: כשאדם שמח, הוא מוחא מיד כפיים, כלומר, תנועת ידיו מבטאת את השמחה, למשל כשהוא מכה כף אל כף וכדומה;

משא"כ ברגלים שיהיה נמשך מזה שיהיו רוקדים הוא אינו נעשה ממילא אא"כ יהי צווי והמשכה מהשכל לרגליו לרקד כו'.

אבל ברגליים, שהשמחה תגרום לו לרקוד — הדבר אינו מתרחש מאליו, אלא אם כן יש ציווי והמשכה מן השכל אל רגליו לרקוד וכדומה.

22 וכן עד"ז בשארי תנועות יהי ביד התהוות התנועה ממילא כפי המחשבה שבשכל כנראה בחוש משא"כ ברגל אינו ממילא רק ע"פ צווי.

וכך גם בתנועות אחרות: ביד, התנועה נוצרת מאליה בהתאם למחשבה שבשכל, כפי שניתן לראות בחוש; ואילו ברגל היא אינה נעשית מאליה, אלא רק בעקבות ציווי.

וזה ראייה ברורה שבידיים יש גילוי השכל יותר עד שנמשכין מאליהן אחר מחשבת השכל כאלו אינן דבר בפ"ע.

זו הוכחה ברורה שבידיים יש גילוי רב יותר של השכל, עד כדי כך שהן נמשכות מעצמן אחר מחשבת השכל, כאילו אינן דבר לעצמן.

והנמשל יובן שזהו ההפרש בין מעלת האבות ומשה רב"ה שהיו בחי' מרכבה ובטלים לגמרי אליו ית' כאילו אינן יש ודבר נפרד בפ"ע כלל

והנמשל מוכן: זהו ההבדל במעלתם של האבות ושל משה רבנו עליו השלום, שהיו בבחינת מרכבה ובטלים לגמרי אליו יתברך, כאילו אינם יש ודבר נפרד לעצמם כלל,

ולא פסקו תמידי מלקשר דעתם בבטול הנ"ל אפי' רגע א' לכן היו מרכבה לבחי' זרועות עולם שלמעלה מבחי' כסא ומסך.

ומעולם לא חדלו, אפילו לרגע אחד, לקשור את דעתם בביטול האמור. לכן היו מרכבה לבחינת "זרועות עולם", שלמעלה מבחינת הכיסא והמסך

(וכמ"ש באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי וז"ל ואף גם לאחר שירדו הנר"נ דאצי' לעוה"ז לצדיקים הראשונים אפשר שלא נשתנה מהותן להיות דבר נפרד מאלקות כו' יעו"ש) ולמעלה מבחי' רגל כו'.

(וכמו שכתוב באיגרת הקודש, במאמר המתחיל "איהו וחיוהי", וזו לשונו: "ואף גם לאחר שירדו הנפש, הרוח והנשמה דאצילות לעולם הזה, לצדיקים הראשונים, אפשר שלא נשתנה מהותן להיות דבר נפרד מאלקות" וכו'; עיינו שם), ולמעלה מבחינת הרגל וכו'.

משא"כ שאר נשמות הצדיקים שלא הגיעו לבחי' וגדר בטול זה התמידי רק שמעוררים כנפשם הבטול והתפעלות

מה שאין כן שאר נשמות הצדיקים, שלא הגיעו לרמה ולדרגה של ביטול תמידי זה, אלא [רק] מעוררות כנפשן את הביטול ואת ההתפעלות

האוי"ר ה"ז בחי' רגל שבטילה ג"כ להשכלרן שאינו ממילא וצ"ל צווי והמשכה מהשכל והוא ענין המשכת ההתבוננות לעורר את האהבה כו'.

של אהבה ויראה: זו בחינת הרגל, שגם היא בטלה לשכל, אלא שאין הדבר נעשה מאליו, ונדרשים ציווי והמשכה מן השכל. זהו עניינה של המשכת ההתבוננות כדי לעורר את האהבה וכו'.

23 ולכן אמר משה רבינו ע"ה על אנשי דורו אע"פ שהיו דור דעה שש מאות אלף רגלי כו' משא"כ הוא עצמו אשר אנכי בקרבו למעלה מבחי' רגל וכמ"ש לקמן אי"ה.

לכן אמר משה רבינו עליו השלום על אנשי דורו, אף שהיו "דור דעה": "שש מאות אלף רגלי" וכו'; ואילו הוא עצמו, "אשר אנכי בקרבו", היה למעלה מבחינת רגל, כפי שיתבאר בהמשך, בעזרת ה'.

אך זהו דרך כלל נקי הנשמה בחי' רגל. אך דרך פרט כל נשמה היא ציור אדם ויש בה ג"כ בחי' יד ורגל אך זהו רק באופן כללי, שהנשמה נקראת בחינת רגל. ואילו באופן פרטי, כל נשמה היא בצורת אדם, ויש בה גם בחינת יד ורגל.

והנה דו"ר טבעיים היינו האהבה הטבעית המסותרת נק' בחי' רגל אבל בחי' דו"ר שכליים נק' ידיים שמתאחדים עם השכל והמוחין.

והנה, אהבה ויראה טבעיות, כלומר האהבה הטבעית המסותרת, נקראות בחינת רגל; ואילו אהבה ויראה שכליות נקראות "ידיים", מפני שהן מתאחדות עם השכל והמוחין.

24 ומבחי' דו"ר טבעיים יגיע לבחי' דו"ר שכליים. והיינו בק"ש באמרו שמע ישראל ה' אלהינו שהוא בחי' שרש נשמתו בחי' מזליה חזי כו'.

ומדרגת אהבה ויראה טבעיות יגיע למדרגת אהבה ויראה שכליות. כלומר, בקריאת שמע, כשהוא אומר: "שמע ישראל, הוי' אלקינו" — זו בחינת שורש נשמתו, בחינת "מזלו רואה" וכו'.

שהוא מיוחד ממש עם אלקות ומשם יאיר ומתגלה להיות ואהבת שיהי' הוי"ה אלקיך שיהי' גילוי יחוד זה ג"כ למטה בהתלבשות הנשמה בגוף כמ"ש במ"א:

שהרי היא מיוחדת ממש עם האלקות, ומשם תאיר ותתגלה, כדי שיהיה "ואהבת" — שהוי' יהיה "אלקיך"; כלומר, שגם למטה, כשהנשמה מלוכשת בגוף, תתגלה אחדות זו, כפי שמבואר במקום אחר.

25 והנה ידוע דירידת הנשמה בעוה"ז (מאיגרא רמה בחי' טהורה היא לבחי' עשייה נפחתה בי) הוא צורך עלייה והיינו ע"י אותיות התורה וכמ"ש במ"א שהאותיות נקראים סוסים כמ"ש כי תרכב על סוסך.

והנה ידוע שירידת הנשמה לעולם הזה — מ"איגרא רמה", מבחינת "טהורה היא", אל בחינת עשייה, "נפחתה ביי" — היא לצורך עלייה. עלייה זו נעשית באמצעות אותיות התורה, וכפי שמבואר במקום אחר, האותיות נקראות "סוסים", כמו שנאמר: "כי תרכב על סוסך".

דכמו שהסוס יעלה ויביא את האדם הרוכב עליו למקום שלא יוכל לילך כ"כ בעצמו. כך אותיות התורה מעלים ומגביהים הנפש למעלה מעלה. ויש אותיות שהן בחי' העלאה.

כשם שהסוס מעלה ונושא את האדם הרוכב עליו למקום שאליו לא היה יכול להגיע בכוחות עצמו, כך אותיות התורה מעלות ומרוממות את הנשמה מעלה מעלה. יש אותיות שהן בחינת העלאה,

ויש אותיות שהן בחינת הבאה והמשכה דהיינו מבחי' סוכ"ע לבחי' ממכ"ע מההעלם אל הגלוי וזהו פי' לשון אותיות לשון הבאה כמו אתא ואייתי מתניתא בידיה. ואתה מרבבת קדש.

ויש אותיות שהן בחינת הבאה והמשכה, כלומר מבחינת סוכב כל עלמין לבחינת ממלא כל עלמין, מהעלם לגלוי. וזהו פירוש המילה "אותיות" — לשון הבאה, כמו "אתא ואייתי מתניתא בידיה", וכן "ואתה מרבבות קודש".

26 והנה האותיות נק' ג"כ בשם אבנים בס' יצירה שני אבנים בונות שתי בתיים כו'. כי אבן הוא בחי' דומם והוא בחינה תחתונה מן ד' בחי' ארמ"ע ודצח"מ.

והנה, בספר יצירה נקראות האותיות גם בשם "אבנים": "שתי אבנים בונות שני בתיים" וכו'. שכן אבן היא בחינת הדומם, והיא הנמוכה מבין ארבע הבחינות של אש, רוח, מים ועפר, וכן מבין ארבע הבחינות של דומם, צומח, חי ומדבר.

וכך האותיות הם גם כן מדרגה תחתונה ובחי' דומם לגבי השכל והמדות שהן בחי' חי וצומח כמ"ש במ"א.

כך גם האותיות הן המדרגה הנמוכה, בחינת דומם, ביחס לשכל ולמדות, שהן בחינת חי וצומח, כפי שמבואר במקום אחר.

אך ע"ז אמר דהע"ה אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה שאע"פ שהאותיות הנק' אבנים הם למטה מהשכל והמדות אעפ"כ הם מעלים השכל והמדות למעלה ומדרגה הגבוהה יותר מהחכמה.

אך על כך אמר דוד המלך עליו השלום: "אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה". שכן אף שהאותיות, הנקראות "אבנים", נמוכות מן השכל ומן המדות, בכל זאת הן מעלות את השכל ואת המדות למעלה, למדרגה גבוהה יותר מחכמה.

27 וכנ"ל בענין בחי' סוסים כו'. והיינו כמארז"ל דהרהור לא עביד מידי ובד"ת ג"כ כתיב למוצאיהם בפה דוקא.

[זהו] כפי שהוזכר לעיל בענין בחינת ה"סוסים" וכו'. וזהו כמאמר חז"ל ש"הרהור לא עביד מידי", וגם בדברי תורה נאמר "למוצאיהם" — דווקא בפה [כלומר, למי שמבטאים אותם].

והענין כמו עד"מ מהאבנים עושים בית לדירת האדם וא"א לדור בלי בית כך ע"י אותיות התורה ממשיכים גילוי אור א"ס ב"ה בחי' סוכ"ע שיהיה שוכן ומתלבש באותיות התורה

הענין הוא כך: דרך משל, מאבנים בונים בית שבו אדם יכול לדור, ואי אפשר לדור בלי בית. כך גם באמצעות אותיות התורה ממשיכים גילוי של אור אין סוף ברוך הוא, בחינת סוכב כל עלמין, כדי שישרה ויתלבש באותיות התורה.

(וההמשכה היא מבחי' א"ס ב"ה כי לא אדם הוא שיהיה נמשך ומתלבש למטה בבחי' כמראה אדם ולכן ההמשכה דוקא ע"י בית בחי' אותיות

(וההמשכה היא מבחינת אין סוף ברוך הוא, שהרי הוא אינו אדם, שימשך ויתלבש למטה בבחינת "כמראה אדם"; לכן ההמשכה נעשית דווקא באמצעות בית, בחינת האותיות,

כמו שהבית הוא בחי' מקיף על האדם ולמעלה ממנו כו' ועמ"ש במ"א ע"פ מזוזה מימין כו' נר מצוה כו') וזהו לשון מקרא קורא בתורה כאדם שקורא לחבירו שיבוא אצלו.

כשם שהבית הוא בחינת מקיף על האדם ונעלה ממנו וכו'; וראו מה שכתוב במקום אחר על "מזוזה מימין וכו' ועל "נר מצוה" וכו'). וזהו פירוש המילה "מקרא" — "קורא בתורה", כמו אדם הקורא לחברו לבוא אליו.

כך ע"י בחי' אותיות התורה קורא להקב"ה להיות בגלוי למטה וכמארז"ל הקב"ה קורא ושונה כנגדו. כך גם באמצעות בחינת אותיות התורה קוראים לקדוש ברוך הוא להתגלות למטה; וכמאמר חז"ל: "הקב"ה קורא ושונה כנגדו".

פ"י הקב"ה הוא בחי' סוכ"ע קורא ושונה ג"כ אותיות הללו דהיינו שנמשך לבא מהעלם אל הגלוי ומה שאמרו כנגדו

פירוש הדבר: הקב"ה, שהוא בחינת סובב כל עלמין, קורא ושונה אף הוא את האותיות האלה, כלומר, נמשך ובא מן ההעלם אל הגלוי. ומה שנאמר "כנגדו",

היינו לפי שגלוי זה נמשך לבחי' נשמות הנבראים שהם בחי' בע"ג וא"א להן להכיל גילוי אוא"ס הבלתי בעל גבול ע"כ אמר כנגדו

הוא משום שגילוי זה נמשך לבחינת נשמות הנבראים, שהן מוגבלות, ואינן יכולות להכיל את גילוי אור אין סוף הבלתי מוגבל; לכן נאמר "כנגדו",

כי דבר ה' זו הלכה והקב"ה קורא דבר"י אלו כנגד האדם הקורא מלמעלה למטה כו'.

כי "דבר ה' — זו הלכה", והקב"ה קורא את הדברים האלה כנגד האדם הקורא, מלמעלה למטה וכו'.

28 וע"פ כל הנ"ל נבואה לבאור הפסוק ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר כו' כי הנה נת' שהאותיות נק' אבנים והנה באבנים יש שני מדרגות.

לאור כל האמור לעיל, נעבור לביאור הפסוק: "ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר" וגו'. שהרי התבאר שהאותיות נקראות "אבנים". והנה, באבנים יש שתי מדרגות.

הא' אבנים ממש שהן בריאה בידי שמים. והב' האבן הנעשה בידי אדם והיא הלבינה שנעשית מן העפר ע"י בני אדם שנעשית ג"כ חזקה וקשה והיא נק' ג"כ אבן

הסוג הראשון הוא אבנים ממש, שהן בריאה בידי שמים. והסוג השני הוא אבן שנעשתה בידי אדם, כלומר הלבנה, העשויה מן העפר בידי בני אדם; גם היא נעשית חזקה וקשה, וגם היא נקראת "אבן",

כמ"ש הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה ותהי להם הלבנה לאבן כו' וכידוע ומפורסם שגם הן הלבנים יבנו בנין בית חומה כמו מן האבנים.

כמו שנאמר: "הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה ותהי להם הלבנה לאבן" וגו'. וכידוע ומפורסם, גם כלבנים בונים בניין, בית וחומה, כשם שבונים באבנים.

אך שצריך תחלה הכנה איך לעשות הלבנים שיהיו חזקים ומתקיימים והוא ע"י שישרפו אותם בכבשן האש וכנ"ל באמרם נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה ואז דייקא ותהי להם הלבנה לאבן

אלא שיש צורך בהכנה מוקדמת כדי לעשות את הלבנים חזקות ובנות־קיימא: שורפים אותן בכבשן האש, כפי שזכר לעיל בדבריהם: "נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה". ורק אז נאמר דווקא "ותהי להם הלבנה לאבן",

והיא האבן הנעשה בידי אדם ולא בעצם תולדתם כמו אבנים ממש שהן בריאה בידי שמים.

וזוהי האבן שנעשתה בידי אדם, ולא מכוח טבע ברייתה, שלא כאבנים ממש, שהן בריאה בידי שמים.

29 והנמשל מב' בחי' אבנים אלו יובן ג"כ ברוחניות בענין האותיות שנק' אבנים שיש בהם ג"כ ב' בחי'.

גם את הנמשל של שתי החיניות הללו של אבנים אפשר להבין במישור הרוחני, ביחס לאותיות הנקראות "אבנים": גם בהן יש שתי בחינות.

הא' בחי' בריאה בידי שמים ונק' אבנים. והב' בחי' הנעשה בידי אדם ונק' לבינים. והיינו

הראשונה היא בחינה של בריאה בידי שמים, והיא נקראת "אבנים". השנייה היא בחינה של דבר הנעשה בידי אדם, והיא נקראת "לבינים". כלומר,

כי בחי' אותיות התורה הם נק' אבנים שהתורה היא מן השמים וידבר ה' אל משה והוא נק' לשון הקודש שנמשך מבחי' קדש העליון.

בחינת אותיות התורה נקראת "אבנים", מפני שהתורה היא מן השמים: "וידבר ה' אל משה". לשונה נקראת לשון הקודש, משום שהיא נמשכת מבחינת הקודש העליון.

אך בחיי הלכנים היינו אותיות של ע' לשון מלשונות האומות אשר כל עם ועם מדבר כלשוננו.

אבל בחינת ה"לכנים" היא אותיות שבעים הלשונות, כלומר, שפותיהם של האומות, שכל עם ועם מדבר בלשוננו.

30 והנה כתיב כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם דהיינו שישראל מפוזרים בע' אומות ומדברים ג"כ

כלשון עם ועם

והנה נאמר: "כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם" — כלומר, ישראל מפוזרים בין שבעים האומות, וגם מדברים בשפתו של כל עם ועם.

שהם דרים בתוכם בכל צרכי מו"מ ואחר כך כשמתפללים במס"נ בכוונה ולומדים תורה לשמה מיגיעת העסק במו"מ

שבקרבן הם יושבים ועוסקים בכל צורכי המסחר. ולאחר מכן, כשהם מתפללים במסירות נפש ובכוונה, ולומדים תורה לשמה מתוך העמל בעסקי המסחר,

אזי מעלים כל צירופי אותיות שדברו בהם למעלה מעלה לשרש נשמתם שהיא בחי' טהורה היא טהירו עלאה שלפני ההשתלשלות.

הם מעלים את כל צירופי האותיות שבהם דיברו, מעלה מעלה, אל שורש נשמתם, שהיא בחינת "טהורה היא" — טהירו עילאה, האור העליון שקודם להשתלשלות.

וזהו הנקי חולין שנעשו על טהרת הקדש. פי' כי לה"קנמשך מבחי' קדש העליון משא"כ שאר לשונות הם חול

וזהו הנקרא "חולין שנעשו על טהרת הקודש". פירוש הדבר: לשון הקודש נמשכת מבחינת הקודש העליון, ואילו שאר הלשונות הן חול;

אבל כשמתבררים ע"י התפלה כנ"ל (וגם כשמדברים בהם להבין התורה וכמו בגמ' יש כמה מלות לשון ארמי הכי השתא אי אמרת בשלמא) הרי הם נעשים על טהרת הקדש בחי' קדש העליון וטה"ע.

אבל כשהן מתבררות על ידי התפילה, כמתואר לעיל (וכן כשמדברים בהן כדי להבין את התורה, וכפי שיש בגמרא כמה ביטויים בארמית: "הכי השתא", "אי אמרת בשלמא"), הן נעשות [מוכנות] על טהרת הקודש — בחינת הקודש העליון וטהירו עילאה.

והי'ז כמשל הלבינים שהגם שהן עפר פשוט מ"מ ע"י מעשה ידי אדם נעשים ג"כ קשים וחזקים בבחי' אבן כנ"ל עד שבונים מהם חומה כו' ואני חומה זו תורה כו'.

והרי זה כמשל הלבינים: אף שהן עפר פשוט, מכל מקום, בעבודת ידי אדם הן נעשות קשות וחזקות גם הן, בדרגת אבן, כפי שנתבאר לעיל, עד שבונים מהן חומה וכו'; ו"אני חומה" — זו התורה וכו'.

ואמנם הנה א"א שיתהפכו ויתבררו הצירופי אותיות (דחולין להיות נעשים עטה"ק) הנ"ל להיות נק' אבני קודש כ"א

אולם אי אפשר שצירופי האותיות הנזכרים לעיל — של החולין, שנעשים על טהרת הקודש — יתהפכו ויתבררו, עד שייקראו "אבני קודש", אלא

ע"י המס"נ בק"ש דכמו משל הלבינים דצריך שישרפו אותן בכבשן תחלה כנ"ל וע"י השריפה יתהפכו להיות קשים וחזקים כאבנים.

על ידי מסירות הנפש שבקריאת שמע. בדומה למשל הלבינים, שצריך תחילה לשרוף אותן בכבשן, כפי שנתבאר לעיל, ובאמצעות השריפה הן מתהפכות ונעשות קשות וחזקות כאבנים.

וכך הענין בעבודת ה' ענין שריפת הלבינים הוא ע"י שיתפללו בכוונה בהתלהבות אהוי"ר באמרו ואהבת ככל לבבך כו' ע"י זה נשרפים ונכללים אותיות הזרים מכל המו"מ שעוסק

כך גם בעבודת ה': שריפת הלבינים נעשית באמצעות תפילה בכוונה ובהתלהבות של אהבה ויראה, כשאומרים "ואהבת... בכל לבבך" וכו'. באמצעות זאת נשרפות ונכללות האותיות הזרות מכל המשא ומתן שהוא עוסק בו,

וגם כל החיות ושפע שנעשה מהן כמו מאכל ולבוש הכל עולים ונכללים באחדות בעבודת ה' כשמוסר נפשו באחד בהתלהבות.

וגם כל החיות והשפע הנובעים מהם, כגון מזון ולבוש, עולים ונכללים באחדות, בעבודת ה', כשהוא מוסר את נפשו ב"אחד" בהתלהבות.

אך צריך שהעסק במו"מ יהיה בקרירות ובע"כ שלא בתשוקה ממש רק כמו שכופין אותו עד שרוצה כדי להחיות נפשו ונפשות ביתו שיוכלו לעבוד את ה' כל ימי חלדם

אבל העיסוק במשא ומתן צריך להיות בקרירות ובחוסר רצון, ולא מתוך תשוקה של ממש, אלא כמו מי שכופים אותו עד שהוא מסכים, כדי לפרנס את נפשו ואת נפשות בני ביתו, שיוכלו לעבוד את ה' כל ימי חייהם,

וכמו שארז"ל עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי שעיקר המכוון בהמלאכה כדי שיהיה תורתך קבע ואז עייז יוכל להעלות בהאותיות אח"כ כנ"ל:

וכפי שאמרו חז"ל: "עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי" — עיקר הכוונה במלאכה הוא שתורתך תהיה קבע. ואז, באמצעות זאת, יוכל לאחר מכן להעלות את האותיות, כפי שנתבאר לעיל.

31 וזהו ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר כו' תחת רגליו דוקא דהנה מבואר למעלה בענין וישב ה' מלך לעולם שיש בחי' כסא כס א' המלביש ומכסה לאור הנמשך מבחי' כמראה אדם כו'

וזהו [פירוש] "ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר" וגו' — "תחת רגליו" דווקא. שהרי הוסבר למעלה, בעניין "וישב ה' מלך לעולם", שיש בחינת כיסא, "כס א'", שמלביש ומכסה את האור הנמשך מבחינת "כמראה אדם" וגו',

עד שיוכל להיות התהוות היש ודבר נפרד בבי"ע ובחי' התהוות היש זהו בחי' תחת רגליו והוא מ"ש ומלכותו בכל משלה היינו אפי' עד השרים כו'

עד שמתאפשרת התהוותו של יש ודבר נפרד בבריאה, ביצירה ובעשייה. בחינת התהוות היש היא בחינת "תחת רגליו". זהו הכתוב: "ומלכותו בכל משלה" — כלומר, אפילו עד השרים וגו';

משא"כ בחי' יד הוא למעלה מבחי' כסא ואין שם בחי' יש ודבר נפרד רק איהו וגרמוהי חד. ע"כ אמר ותחת רגליו שהוא למטה מבחי' כסא הנ"ל שם הוא בחי' לבנת הספיר.

אבל בחינת היד היא למעלה מבחינת הכיסא, ושם אין בחינת יש ודבר נפרד, אלא "איהו וגרמוהי חד" — הוא וכליו אחד. לכן נאמר "ותחת רגליו": מתחת לבחינת הכיסא האמורה נמצא ענין "לבנת הספיר".

פ"י לבנת הוא מענין בחי' לבינים הנ"ל שהוא בירור והעלאת האותיות של הע' לשון שלאחר הבירור הם בחי' לבנת הספיר שמאירים כספירים וכמ"ש מקום ספיר אבניה לא ידע אנוש ערכה.

פירוש "לבנת" הוא מלשון בחינת הלבנים שהוזכרה לעיל, שהיא בירור והעלאה של האותיות משבעים הלשונות. לאחר הבירור הן נעשות בבחינת "לבנת הספיר", שכן הן מאירות כספירים, וככתוב: "מקום ספיר אבניה"; "לא ידע אנוש ערכה".

(והגם שהאותיות הללו נעשים בידי אדם ולא בידי שמים מ"מ ע"י המס"נ בקי"ש נתבררו כ"כ עד שנק' ספיר וכמ"ש אשר ברא אלקים לעשות. לעשות לתקן בידי אדם וע' בע"ח)

(ואף שהאותיות האלה נעשות בידי אדם ולא בידי שמים, בכל זאת, באמצעות מסירות נפש שבקריאת שמע הן מתבררות עד כדי כך שהן נקראות "ספיר", ככתוב: "אשר ברא אלקים לעשות" — "לעשות" פירושו לתקן בידי אדם. ועיינו בעץ חיים.)

ולקרב הדבר אל השכל איך אפשר שאותיות של ע' לשון יתעלו כ"כ ע"י עסק התפלה והתורה להיות ג"כ כמו אבני קדש עד שנק' לבנת הספיר.

כדי לקרב את העניין אל השכל: איך ייתכן שאותיות שבעים הלשונות יתרוממו כל כך באמצעות העיסוק בתפילה ובתורה, עד שיהיו גם הן כאבני קודש, ויקראו "לבנת הספיר"?

אך הענין דהנה אנו רואים שבכל עם ועם המדבר כלשונו עכ"ז אין בכל לשון רק הברת הכ"ב צירופי אותיות שבה' מוצאות הידועים אחה"ע מהגרון כו'

אלא העניין הוא כך: אנו רואים שכל עם ועם מדבר בלשונו שלו, ובכל זאת בכל לשון יש רק הגייה של צירופי עשרים ושתיים האותיות, בחמשת מוצאות הפה הידועים: אל"ף, ח"ת, ה"א וע"י מן הגרון וגו',

כמו בלה"ק רק השינוי בין שאר לשונות ללה"ק הוא בלשון שצירוף בשר של לה"ק דאותיות אלו כמו בלשון הקודש. ההבדל בין שאר הלשונות לבין לשון הקודש הוא רק בלשון עצמה: צירוף האותיות "בשר" שבלשון הקודש...

בי"ת ש"י ר"ש הן מחי' ממש את הכשר בדבר ה' בשימ"כ משא"כ בשאר הלשונות שהם הסכמיים כמ"ש בפרדס שער האותיות ובשלי"ה.

האותיות בי"ת, ש"י ורי"ש מחיות בפועל את הכשר, באמצעות דבר ה' שנאמר בששת ימי בראשית; אך לא כך בשאר הלשונות, שמילותיהן הן מוסכמות בלבד, כפי שכתוב בפרדס, בשער האותיות, ובשלי"ה.

32 וכן תמונת אותיות דכתב אשורי רומז לענינים נפלאים שהרי ר"ע היה דורש על כל קוץ כו' וכן צורת האותיות שבכתב אשורי רומזת לענינים נפלאים, שהרי רבי עקיבא היה דורש על כל קוץ וכו'; וכ"ז אינו כלל וכלל בשאר כתבים ולשונות. אבל עכ"ז הברת כ"ב אותיות יש בהן ג"כ בשוה. ואין כל זה כלל וכלל בשאר כתבים ולשונות. ואף על פי כן, הגייתן של עשרים ושתיים האותיות מצויה בהם גם כן במידה שווה.

33 וידוע דשורש כ"ב בחי' אותיות אלו נמשכים ממקום גבוה מאד ולמעלה מהשכל רק שקבען בפה כו' ידוע ששורשן של עשרים ושתיים בחינות האותיות האלה נמשך ממקום נעלה מאוד, למעלה מן השכל; אלא ש"קבע אותן בפה" וכו'.

א"כ על כל פנים אנו רואים שגם ע' לשון יש שרש להאותיות למעלה לכך יוכלו להתעלות ע"י מסינ בק"ש כנ"ל וזהו בחי' לבנת הספיר שהוא תחת רגליו

אם כן, לכל הפחות אנו רואים שגם ללשונות האומות יש שורש לאותיותיהן למעלה; לכן הן יכולות להתעלות באמצעות מסירות נפש בקריאת שמע, כפי שנאמר לעיל. וזהו בחינת "לבנת הספיר", שהיא "תחת רגליו",

דהיינו בבירור מבחי' נוגה ושם יש ג"כ כעצם השמים לטוהר שהוא בחי' אותיות התורה שהתורה היא מהשמים והאותיות הן מבחי' טה"ע

כלומר, בבירור בחינת נוגה. וגם שם יש "כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר", שהיא בחינת אותיות התורה; שכן התורה היא מן השמים, והאותיות הן מבחינת טהירו עילאה,

כמ"ש בזהר גליף גליפו בטה"ע ונמשכה למטה ג"כ תחת רגליו בעשיה כנ"ל ונמצא לבנת הספיר ועצם השמים לטוהר הם בחינת ב' מיני אותיות הנ"ל

כמו שכתוב בזהר: "גליף גליפו בטהירו עילאה"; והיא נמשכה גם למטה, "תחת רגליו", בעשיה, כפי שנאמר לעיל. נמצא ש"לבנת הספיר" ו"עצם השמים לטוהר" הן שתי בחינות האותיות שזכרו לעיל,

שע"י ב' מיני אותיות הנ"ל הוא עליית הנשמות אחר ירידתן שירדו מבחינת טהורה היא להיות בבחינת רגל כנ"ל וע"י ב' בחינת אותיות התורה הנ"ל שהם בבחינת תחת רגליו ע"י הוא העלייה:

שבאמצעות שני סוגי האותיות שזכרו לעיל מתרחשת עליית הנשמות לאחר ירידתן — ירידה מבחינת "טהורה היא" להיות בבחינת רגל, כפי שנאמר לעיל; ובאמצעות שתי בחינות אותיות התורה שזכרו לעיל, שהן בבחינת "תחת רגליו", באה העלייה.

34 וזהו ויראו את אלקי ישראל. דהנה לעיל מניה כתיב ונגש משה לבדו אל הוי"ה והם לא יגשו כי שרש בחי' משה היה למעלה מבחי' כסא ה' המתלבש בבי"ע.

וזהו [פירוש] "ויראו את אלקי ישראל". שהרי ממש לפני כן נאמר: "ונגש משה לבדו אל הוי"ה והם לא יגשו", משום ששורש מדרגתו של משה היה למעלה ממדרגת כסא ה', המתלבש בבריאה, יצירה ועשיה.

(וכמש"ל בפ"י רגלי העם אשר אנכי בקרב) ולכן ניתנה התורה על ידו כי התורה ירדה מן השמים היינו שנמשכה מאצי' לבריאה דרך בחי' הכסא הנ"ל

(כפי שנכתב לעיל בפירוש "רגלי העם אשר אנכי בקרב"). לכן התורה ניתנה באמצעותו, שכן התורה ירדה מן השמים, כלומר נמשכה מאצילות לבריאה דרך מדרגת הכסא הנזכרת לעיל.

(ועמ"ש במ"א בפ"י השמים כסאי דקאי על התורה שירדה להיות בחי' כסא לגילוי רצונו וחכמתו כו').

ועמ"ש בביאור למ"ש בלק"א פ"ג)

(וראה מה שנכתב במקום אחר בפירוש "השמים כסאי", שהכוונה לתורה, שירדה ונעשתה מדרגת כסא לגילוי רצונו וחכמתו וכו'; וראה מה שנכתב בביאור על האמור בלקוטי אמרים, פרק יג).

וכדי להמשיכו ולהורידו מאצי' לבריאה היא ע"י מרבע"ה ששרש השגתו היה בבחי' אצי' ממש וכמ"ש בו מן המים משיתיהו מבחי' מים עליונים שהוא בחי' אצי' כו'.

והמשכת התורה והורדתה מאצילות לבריאה נעשות באמצעות משה רכנו, ששורש השגתו היה באצילות ממש, כפי שנאמר עליו: "מן המים משיתיהו" — ממדרגת המים העליונים, שהיא מדרגת אצילות וכו'.

וזהו תורה צוה לנו משה שהמשיך התורה מאצי' לבי"ע. משא"כ הזקנים לא היתה השגתם באצי' כלל רק בבריאה

וזהו "תורה צוה לנו משה": הוא המשיך את התורה מאצילות לבריאה, ליצירה ולעשיה. ואילו השגת הזקנים לא הייתה באצילות כלל, אלא בבריאה בלבד;

ולכן נאמר בהם ויראו את אלקי ישראל בחי' אלקי הוא מדת הצמצום וההסתר בחי' הכסא הנ"ל.

ולכן נאמר עליהם: "ויראו את אלקי ישראל". מדרגת "אלקי" היא מידת הצמצום וההסתר, מדרגת הכסא הנזכרת לעיל.

משא"כ במשה כתיב ונגש אל הוי' שהוא בחי' שלמעלה מהצמצום דשם אלקים דהיינו למעלה מבחי' הכסא.

ואילו על משה נאמר "ונגש אל הוי'" — כלומר, אל מדרגה שלמעלה מהצמצום של שם אלקים, היינו למעלה ממדרגת הכסא.

35 ולהיות שהשגת הזקנים היה מבחי' אלקים שהוא אחר ההעלם דכסא הנ"ל לכן שם ראו והשיגו בחי' לבנת הספיר ובחי' כעצם השמים שהם ב' בחי' אותיות הנ"ל

ומכיוון שהשגת הזקנים הייתה מבחינת אלקים, שהיא לאחר ההסתר שמצד הכיסא הנזכר לעיל, לכן שם הם ראו והשיגו את הבחינה של "לבנה של ספיר" ואת הבחינה של "כמו מהותם הממשית של השמים", שהן שתי בחינות האותיות הנזכרות לעיל;

דהיינו שיש שם ג"כ מבחי" עצם השמים והוא אותיות התורה שניתנה מהשמים שהרי נמשכה ונתלכשה ג"כ תחת הכסא הנ"ל. וזהו בחי" אבני קדש.

כלומר, יש שם גם [משהו] מבחינת "מהותם הממשית של השמים", שהיא אותיות התורה שניתנה מן השמים, שהרי גם היא נמשכה והתלכשה מתחת לכיסא הנזכר לעיל. וזוהי הבחינה של "אבני קודש".

ועוד יש שם ג"כ בחי' לבנת הספיר שהם אותיות המתבררים מע' לשון שבחי' אותיות אלו אינם דוקא רק תחת בחי' כסא כנ"ל באריכות:

ועוד, יש שם גם הבחינה של "לבנה של ספיר", שהיא האותיות המתבררות משבעים הלשונות; שכן בחינת האותיות האלה נמצאת רק מתחת לבחינת הכיסא, כפי שהוסבר לעיל באריכות.

36 וזהו ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו. פי' ידו הן בחי' חג"ת שהן סמוכין אל

וזהו [פירוש] "ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו". כלומר, "ידו" היא בחינת חסד, גבורה ותפארת, הסמוכות אל

הראש ומחוברין עמו והם למעלה מבחי' כסא והעלם ע"כ הזקנים לא זכו לגילוי זה מבחי' שלמעלה מהכסא דהיינו מבחי' הידים והשגתם היה רק ע"י הכסא.

הראש ומחוברות אליו, והן למעלה מבחינת כיסא והעלם. לכן הזקנים לא זכו לגילוי זה, מן הבחינה שלמעלה מהכיסא, כלומר מבחינת הידיים; השגתם הייתה רק באמצעות הכיסא.

37 וזהו ותחת רגליו כו' ולכן לא שלח ידו אליהם. והגם שנקרי אצילי בני ישראל וכמ"ש בהו ויאצל מן

הרוח עכ"ז יש הפרש ביניהם למשה שהם לא השיגו רק הארת האצ"י המתלכש בבריאה וכמ"ש ויראו את אלקי כו'.

וזהו "ותחת רגליו" כו', ולכן "לא שלח ידו" אליהם. ואף שהם נקראים "אצילי בני ישראל", וכפי שנאמר עליהם "ויאצל מן הרוח", ככל זאת יש הבדל ביניהם לבין משה: הם השיגו רק את הארת אצילות המתלכשת בבריאה, וכפי שנאמר "ויראו את אלקי" כו'.

ולכן והם לא יגשו לבחי' גילוי שם הוי"ה. אבל במשה רבע"ה כתיב ונגש לבחי' שם הוי"ה. וכן אבות העולם היו מרכבה לבחינת זרועות עולם כנ"ל.

לכן "והם לא יגשו" לבחינת גילוי שם הוי". אבל על משה רבנו עליו השלום נאמר "וניגש" לבחינת שם הוי". וכך גם האבות היו מרכבה לבחינת "זרועות עולם", כנזכר לעיל.

(ובזה יובן קצת מ"ש בשיר השירים דודי שלח ידו כו' דהיינו לנשמות הגבוהות במאד אבות העולם ומשה רבינו עליו השלום כנ"ל):

(ובכך אפשר להבין מעט את הכתוב בשיר השירים: "דודי שלח ידו" וכו', כלומר, לנשמות הנעלות ביותר — האבות ומשה רבנו עליו השלום, כנזכר לעיל).

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/torah-ohr/mishpatim/5

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק